

Vesikalı Yakın Dönem Tarihimiz
1957 Seçimleri:
“İstanbul’da Halk Partisi’nin Kazanacağını Zannediyorum”*

Özgür Gökmen
og@ozgurgokmen.net

Türkiye uzun bir parlamentarizm ve buna eşlik eden seçimler tarihine sahip. Kamuoyu yoklamalarının tarihi nispeten kısa olsa da seçim dönemlerinde basında yaşanan canlılık, seçim sonuçlarına dair yapılan tahminler yeni değil. Yine de bu canlılığın Cumhuriyet döneminde çok partili sisteme geri dönülmesinin ardından yeni bir boyut kazandığı vurgulanmalı. 1946 ile başlayan ivme, Demokrat Parti’yi (DP) son kez iktidara taşıyan 1957 seçimlerinde artık doruğa ulaşır. Seçimlerden bir süre önce *Milliyet*’te çizen Turhan Selçuk, yarışın seçimlere katılan partilerden ziyade bunları takip eden gazetelerin yarışına döndüğünü karikatürize edecektir. 27 Ekim günü yaklaştıkça, basında yaşanan hareketlilik, Turhan Selçuk’u haklı çıkaran bir biçimde gittikçe artar.

1957 Seçimleri

Birçok gazete, 1957 seçimleri için özel bir hazırlık yapacaktır. *Milliyet* ve *Cumhuriyet*, vilayetlere en kalabalık muhabir kadrosunu gönderen gazetelerden. Mitingler günlük olarak takip edilir, liderlerin seçim konuşmaları çoğu kez muhabirin yorumlarıyla birlikte okuyucuya aktarılır. *Milliyet*, bununla yetinmeyip seçime katılacak adayları vilayetler bazında tek tek tanıtmak için de bir çalışma yapar. Bu çalışmanın adaylardan gerekli ilgiyi görmemesinden şikayet etmekle birlikte, gazete eline ulaşan bilgileri, adayların vesikalıklarıyla birlikte, günlük olarak yayımlayacaktır.

Milliyet, diğer gazetelerden farklı olarak, bir ay boyunca 67 vilayette on muhabir ile yapılan nabız yoklaması sona erdikten sonra, seçim sonuçlarına dair bir de tahmine yer verir. Bu konuda yapılan bilimsel araştırmaların dahi kesin sonuçlara ulaşmasının mümkün olmadığı, muhabirlerinin intibalarına dayanan, dolayısıyla aşırı bir ihtiyatla okunması gerektiği belirtilen *Milliyet*’in bu tahminine göre:

31 vilayette D.P. ekseriyeti sağlamak ve bunlardan 267 meb’usluk elde etmektedir. Bunu sırasıyla 17 vilayette 148 meb’uslukla C.H.P., 3 vilayette 23 meb’usluk ile HÜR. P. (Hürriyet Partisi) ve 2 vilayette 8 meb’usluk ile C.M.P. (Cumhuriyetçi Millet Partisi) takip etmektedir. 164 meb’us çıkaran 14 vilayetin durumu ise meçhul görünmektedir.¹

**Birikim* 240 (2009): 35-39.

¹*Milliyet*, 13 Ekim 1957, 3.

Hakkında tahmin yapılamayan 14 vilayet ile bunların çıkaracağı milletvekili sayısını² tek tek gösteren *Milliyet*, durumu belirsiz olan bu vilayetlerin seçim sonucuna etki edebileceklerini, bu yüzden partilerin propagandalarının ağırlık merkezini büyük rakamlara sahip bulunan bu vilayetlere teksif ettiklerini söyler.³

İstanbul

Seçim faaliyetleri bakımından, bu vilayetler arasından sıyrılan, 39 sandalyeye sahip İstanbul olacaktır. Nitekim, *Milliyet*'in tahmininin yayımladığı pazar günü, seçimlere iki hafta kalmışken, İstanbul'da 54 miting birden yapılır. Ertesi gün bu bir rekor olarak duyurulacaktır: "26 toplantı ile D.P. başta gelmekte, onu 18 içtima ile C.H.P., 7 toplantı ile C.M.P. ve 3 toplantı ile HÜR. P. tâkip etmiştir."⁴

Taşıdığı psikolojik önem, sahip olduğu sandalye sayısı bir yana, DP'nin Celâl Bayar, Adnan Menderes gibi parti ileri gelenlerini İstanbul'dan aday gösterdiği göz önünde bulundurulduğunda, DP'nin özel olarak, İstanbul'da bir günde neredeyse diğer üç partinin toplamı kadar toplantı yapması; genel olarak da İstanbul'a attığı önem daha anlaşılır olacaktır. Seçimlerde hâlâ 1950'de CHP'den devralınan, Adnan Menderes'e vaktiyle "Ebu Cehil gibi kazdıkları kuyuya düştüler," dedirten, çoğunluk sisteminin geçerli olduğu unutulmamalı.

Nitekim, DP İstanbul aday listesinin hazırlanmasında ince eleyip sık dokumuş, aday seçimlerini DP'nin İstanbul İl İdare Başkanı Hayri Gönen'e teslim etmemiştir. Seçim kampanyası boyunca CHP İstanbul İl İdare Başkanı Şemsettin Günaltay'ın kendisine muhattap almak zorunda kaldığı rakibi, DP'nin İstanbul seçim "tedvirçisi", aynı zamanda Türkiye İş Bankası Genel Müdürü olan, DP'nin Genel Merkez Temsilcisi sıfatıyla İstanbul'a gönderdiği Üzeyir Avunduk olacaktır. DP Genel Merkezi'nin, İstanbul listesi için, profesör, iş adamı, gazeteci ve "bilhassa tanınmış kimseler" aradığı basına yansır. Üzeyir Avunduk tarafından hazırlanarak Ankara'ya götürülen ilk listenin de Celâl Bayar ve Adnan Menderes tarafından tasvip edilmediği duyulur.⁵

Cumhuriyet Arşivleri, bize 1957 seçimlerinden önceki canlılığın basınla sınırlı kalmadığını söylüyor. Parlamenter rejimlerde siyasî partilerin seçim dönemlerinde faaliyetlerini artırması olağandır. Ancak hükümet partisi hesabına İstanbul için yürütülen faaliyetlerin, bir siyasî parti olan DP'nin kendi kadrolarını aştığı anlaşılıyor.

Bu faaliyetlerden bir tanesi özellikle dikkat çekici. Sadece DP'nin İstanbul'daki seçimlere dair hassasiyetini daha iyi anlayabilmemiz açısından değil. Çalışmayı yapan kişinin sıfatı dolayısıyla, "demokrasi devri"nde hükümet işlerinin nasıl yürütülmeye devam ettiğini görebilmemiz açısından da. Çalışma sonucu olarak Başbakan Adnan Menderes'e seçimlere bir ay kala gönderilen bir mektup, İstanbul'da seçimleri CHP'nin kazanacağı zannını dile getiriyor. Bunda şaşkıncu bir taraf görünmeyebilir. Lakin mektubun yazarı Kenan Öztürkmen, bir devlet memuru. Mektuptan önce kısaca yazarından bahsetmeli.

²Afyon 10, Amasya 6, Artvin 5, Çorum 10, Elâzığ 6, Giresun 8, Hatay 9, İstanbul 39, İzmir 22, Konya 21, Nevşehir 4, Niğde 7, Siirt 5, Trabzon 12.

³27 Ekim 1957 tarihli TBMM XI. dönem seçimlerinde partilerin kazandığı sandalye sayısı: DP 419/610, CHP 173, CMP 4, HP 4, müstakiller 2, açık 8. Bkz. *TBMM Albümü*, Devre XI, İçtima 1 (Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Matbaası, 1958), 165.

⁴"Dün İstanbul'da 54 mitingle rekor kırıldı", *Milliyet*, 14 Ekim 1957, 1.

⁵"D.P. merkezi İstanbul adaylarını beğenmedi", *Cumhuriyet*, 5 Ekim 1957, 1.

Kenan Öztürkmen ve Eserleri

Kenan Öztürkmen, alelade bir devlet memuru değil. Dönemin Millî Emniyet Baş Müfettişi. Adı daha sonra Millî İstihbarat Teşkilatı'na dönecek olan Millî Emniyet Hizmeti Riyâseti'nin, Emniyet Baş Müfettişliği olarak bilinen, 1958'e dek mevcut dört merkez (Adana, Ankara, Erzurum, İstanbul) teşkilatından birinin başı. CHP iktidarında mensubu olduğu ordudan Kıdemli Yüzbaşı iken ayrıldığını ve DP iktidarının ilk senesinde Ankara Emniyet Müfettişliği'ne atandığını yine Cumhuriyet Arşivleri sayesinde biliyoruz.⁶ Başbakan'a ilettiği bir başka gönderi daha Arşiv kayıtlarına girmiş: 1956 senesinde, "Frenk Gervasi'ye ait iki makale".⁷ Meraklısı için, Frank Gervasi (1908-1990), 1950-1954 arasında Marshall Planı'nın İtalya'daki Enformasyon Şefliğini yapmış ABD'li bir muhabir.⁸

Elbette Kenan Öztürkmen'i asıl bilindir kılan yazarlığıdır. Öztürkmen, DP dönemi kapandıktan sonra yayımladığı üçü deneme, biri piyes, dört anti-komünist metnin müellifi.

"Marxizmin değişmez ve bilimsel iddiasındaki yasalarını, yargılarını, yaşamdaki uygulamasını, hele onun humanisme'ini Demir Perde yönetimine tam anlamıyla sadık kalarak ve hiçbir kitabın yapmadığı bir açıklık ve sâdelikle" anlattığını iddia ettiği *Toplum Kahramanları: Üç Perdilik Güldürü* başlıklı piyes (Ankara: Ayyıldız Matbaası), 1967 tarihini taşır. Denemelerin üçü de İstanbul'da, Sinan Matbaası'nda, 1965 senesinde, yazarın adına eşlik eden "Sabık Millî Emniyet Baş Müfettişi" ibaresiyle yayımlanmıştır: *Komünizm ve Türkiye, Kızıl Ruh Kızıl Dünya: İsveç Mektupları ve İşçi Partisi'nin İçyüzü*.

Sonuncusu, ilk ikisi kadar "fıkrı" olma iddiasında da değildir. 1965 seçimlerinde aday olan Türkiye İşçi Partisi (TİP) üyelerinin en "azılı"larını listeler. Mehmet Ali Aybar ve Ruza Kuas gibi partililerin yaptıkları konuşmaları, *Komünist Manifesto*'da yazarlarla, gelişmekte olan ülkelerdeki "komünist propaganda"yla karşılaştırır ve TİP'lileri sosyalist maskesi taşıyan komünistler olarak yaftalar. Bu anti-komünistin külliyatını bir başka yazıya bırakıp Adnan Menderes'e yazdığı ikaz mektubuna dönelim.

"Belki Halk Değiştirilebilir"

Kenan Öztürkmen'in Başbakan'a gönderdiği 25 Eylül 1957 tarihli mektup, eski harflerle, adını ve sıfatını taşıyan antetli kağıtlara yazılmıştır. Üç sayfadır.⁹

KENAN ÖZTÜRKMEN
M. Em. Baş Müfettişi

25/9/1957

Aziz başvekilimiz efendim,

İstanbuluların önümüzdeki seçimlere ait hissiyatı ile şahsen bir buçuk aydır meşgulüm. Şimdi çok kısa olarak arz ediyorum. Zat-ı alilerine verdiğim malumatıma inanmanızı istirham ederim.

⁶"Ankara Emniyet Müfettişliğine Müstafi Kd. Yzb. Kenan Öztürkmen'in tayini", T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivleri, Tarih: 21/4/1951, Sayı: 24285, Fon Kodu: 30..11.1.0, Yer No: 223.16..8.

⁷"Kenan Öztürkmen tarafından Başbakan'a gönderilen Frenk Gervasi'ye ait iki makale", T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivleri, Tarih: 17/2/1956, Dosya: S4, Fon Kodu: 30..1.0.0, Yer No: 132.857..4.

⁸"Obituaries: Frank Gervasi, Author and Correspondent, 81", *The New York Times*, 22 Ocak 1990.

⁹"Millî Emniyet Başmüfettişi Kenan Öztürkmen'in İstanbuluların seçimlerdeki tercihleri konusunda Başbakan Adnan Menderes'e gönderdiği mektup", T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivleri, Tarih: 25/9/1957, Dosya: E5, Fon Kodu: 30..1.0.0, Yer No: 68.431..2. Transkripsiyonu yapan İsmail Hakkı Kadı'ya ve gözden geçiren Uygur Kocabaşoğlu'na teşekkür borçluyum.

Ahaliden münevver takım ve subaylar büyük kısmıyla Halk Partisini tutuyor. Şehir nüfusunun büyük kısmı olan orta ve fakir takım da fiyatların yüksekliği, belediye işlerinin ve murakabenin bozukluğu dolayısıyla artık Demokrat Parti'yi tutmuyor. Zira halkla yakından ilgili hususlarda selâhiyetli memurlar Demokrat Parti'yi bütün imkanlarıyla sabote ediyorlar ve Halk Partisi hesabına çalışıyorlar.

Fuat Köprülü taraftarları ile bazı memurlar Hürriyet Partisi'ni, mürteci bir kısım halk da Millet Partisi'ni tutuyorlar. Ancak bunlardan her ikisi de Demokrat Parti için tehlike teşkil etmekten uzaktır. Şu sıralar Halk Partisi namına karşı propaganda yapıyorlar.

Bugün için Demokrat Parti'nin yüzde yüz güvenebileceği, ticaret rejiminin değişmesinden korkan bazı tüccarlar, işçiler ve partilerle bir kısım memurlardır. Ancak bunların adedi azdır. Bugün bir seçim yapılırsa Halk Partisi'nin kazanacağını zannediyorum. Bir ay sonra belki halk değiştirilebilir. İstanbulluları kazanmanın tek çaresi piyasanın düzelmesi yahut düzeleceğine inandırılmasıdır.

Valiye karşı yapılan karşılama ve tezahürat Halk Partili gençlik ile gazetelerin karşı hareketleridir. Maalesef İstanbul'u bugünkü duruma getiren bu zattır.

Bazı sanatçıların İstanbul aday olacakları sayıları tahmin edilemeyecek kadar aleyhte tesir yapıyor ve bu muhalefetçe istismar ediliyor.

Bilvesile hürmet ve muhabbetimle ellerinizi öper sıhhat ve sağlığınıza dua ederim aziz başvekilim efendim.

(İmza)

Bir rapordan ziyade, ön bilgi notu havasını taşıyan bu mektubun ardından Başbakan'ın Millî Emniyet Baş Müfettişiyle görüşüp görüşmediği, görüşme gerçekleşiyse Baş Müfettişin "kısa olarak arz" ettiklerine ilaveten neler anlattığı bilinmez. Fakat mektupta nakledilenlerden bir kısmının "açık istihbarat" kabilinden olduğu aşikâr. Örneğin, eylül ayı içinde DP'nin kuruluş ilkelerine ters düştüğü gerekçesiyle partisinden istifa eden¹⁰ DP kurucularından, Dörtlü Takrir'in dört imzacısından biri Fuad Köprülü'nün tutumunu, Hürriyet ve Cumhuriyetçi Millet partilerinin faaliyetlerini basından takip etmek de mümkün. Benzer şekilde, İstanbul Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'ın seçimler öncesinde Avrupa'da geçirdiği üç aylık "mezuniyet"inin ardından İstanbul'a dönüşü esnasında ve sonrasında yaşananlar, Fahrettin Kerim'in DP listesinden İstanbul mebusu olarak gösterileceğine dair söylentiler, Ankara'ya gidip Adnan Menderes ile görüşmesi, velhasıl Valinin dönüşü ile göreve iade edilişi arasında geçen iki haftalık süre, günlük olarak basına yansıyor.

Görev tanımı içine, Başbakana, liderliğini yürüttüğü siyasî partinin müstakbel seçim performansına dair rapor yazmanın da girdiği anlaşılabilir bu üst düzey istihbarat memurunun "hissiyat" tahlilinde asıl dikkat çekici olan, İstanbul'un DP tarafından kaybedilmek üzere olduğunu iddia etmesi ve DP aleyhine dönmüş halkın nasıl değiştirilebileceğine dair söyledikleri. Altı çizilmesi gereken de ciddi bir iktisadi krizle karşı karşıya olan Türkiye'nin Başbakanına, İstanbul'u kazanmak için halkın piyasanın düzeleceğine inandırılması gerektiğine işaret etmesi.

Son Miting

Millî Emniyet Baş Müfettişinin mektubunun ne ölçüde etkili olduğu bilinmez. Fakat mektupta dikkat çekilen piyasalara dair hususun DP'nin İstanbul'daki son seçim konuşmalarında ana eksenini işgal ettiğini biliyoruz. DP, seçimlere bir hafta kala İstanbul'da birbirinin peşi sıra iki büyük miting düzenler. 20 Ekim 1957 Pazar günü Taksim Meydanı'nda düzenlenen mitinge Celâl Bayar katılacaktır. Ertesi gün Fatih Camii avlusunda düzenlenen DP'nin İstanbul'daki son büyük mitinginin baş hatibi ise bizzat

¹⁰Cumhuriyet, 8 Eylül 1957, 1. Cumhuriyet, aynı gün, istifa haberiyle birlikte iç sayfalarında DP'nin kuruluş habercisi olan 1945 tarihli Dörtlü Takrir metnini de yayımlar.

Başbakan Adnan Menderes'tir. "Mahşeri bir kalabalığa"¹¹ hitap eden Başbakan, konuşmasını muhalefetin, daha doğrusu CHP'nin "zehirli propagandaları"na cevap vermek üzere kurar. Bu propagandaları siyasî ve idarî saha ile malî saha olarak ayıracaktır.

Adnan Menderes'e göre, Halk Partisi'nin ileri sürdüğü iddialar faciadır, siyasî ahlak bakımından ürkütücüdür. Siyasî sahada, İsmet Paşa'nın "Hürriyet yoktur, Türk vatandaşı zulüm ve işkence altındadır" demiş olması, ancak Türk efkârını şaşkırtmaya yöneliktir zira iktidarı döneminde işkence ve zulme müracaat eden, mütecaviz olan bizzat CHP'nin kendisidir.

Malî sahada da muhalefetin söylediklerinin aslı astarı yoktur. Vatandaşın aç, sefil ve perişan olduğu iddiaları doğru değildir. Esasen CHP devrine ait olan bu sefaletin bakiyeleri belki hâlâ mevcuttur; ancak DP iktidarı 1950'den sonra, sabık iktidarın memlekete idame ettirdiği iktisadî tâkatsizliği, yoksulluğu ve sefaleti gidermek için çalışmış ve başarılı da olmuştur. Çiftçinin yüzü gülmektedir. Memlekette işsizlik denen belâ kalmamıştır. Vatandaşın satın alma ve tüketme kuvveti üç dört misli artmıştır. İsmet Paşa'nın kaybolduğunu iddia ettiği orta sınıf, işte giyimlerinden kuşamlarından da anlaşılabilir üzere, dinç bir şekilde Adnan Menderes'in karşısındadır.

DP iktidarı döneminde yapılan yatırımlar, 25-30 milyarı bulmuştur. 1950 senesinde mevcut olan sanayi, beş katına çıkmıştır. Mevduat sahibi vatandaşlarca bankalara yatırılan paranın yekûnu 900 küsur milyondan, altı milyara yaklaşmıştır. İktisadî kalkınmanın en büyük emaresi, memleketin baştan aşağı bir şantiyeye dönüştürülmüş olmasıdır.

Muhalefetin bahsettiği hayat pahalılığı da esasen mevzubahis değildir. Çünkü fiyatların hayat pahalılığı ile alâkası yoktur. Pahalılıktan fiyatların yükselmiş olması kastediliyorsa, bu zaruridir. Evet, fiyatlar artmıştır ama kazançlar da yükselmiştir. Esnafın, tüccarın, sanayicinin geliri çoğalmıştır. Evet, fiyatlar 1950'ye göre yükselmiştir ama Türkiye'de üretim de 1950'ye göre üç misli artmıştır. DP iktidarı, Türk milletine hiçbir külfet tahmil etmeden yaşayışı 1950'ye göre yüksek bir seviyeye ulaştırmakla kalmamış; harap ve sefil bir vatana yeni eserlerle süslemek imkânına erişmiştir. Bu eserler, yarıncı refah ve saadetin temelidir. Ve ileri memleketlerin refah seviyesine ancak bu yolla ulaşılabilir, İsmet Paşa'nın tertipleriyle değil. İsmet Paşa, buhran olduğunu söylemekte, bunu altı ay içinde düzeltereğim demektedir ama altı ay içinde düzeltilebilecek bir iktisadî vaziyete buhran mı denir?

Sefaletin bakiyesi, seçimlerden sonra, son yedi sekiz sene içinde atılan adımların meyvelerinin toplanacağı iki sene içinde yok edilecektir. Zira yapılan yatırımların henüz pek az bir kısmı hizmete girmiştir. 1958 senesi, DP iktidarı altında bir hasat senesi olacaktır. DP, son sekiz senenin çalışmalarını ve eserlerini seçimlerin ardından iki sene içinde tahakkuk ettirebilecek kudrete erişmiş bulunmaktadır ve iktidara getirilmesi bu yüzden, memleketin bekası açısından elzemdir. Lakin sadece iktidara getirmek kâfi değildir, DP ezici bir çoğunlukla iktidara gelmelidir. İşlerin sağlam yürümesi, çalışmaların sabotajdan masun kalması için, muhalefetin çok az oy alması elzemdir.¹²

Seçim Sonuçlanıyor

Milliyet, seçimin galibini, partilerin kazandığı mebus sayılarıyla ilan eder: "DP 381 CHP 196. Neticesi henüz belli olmayan 25 meb'usluk duruma tesir etmeyecek."¹³ Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK)

¹¹*Milliyet*, 22 Ekim 1957.

¹²Halûk Kılçık, derleyen, "Adnan Menderes, 21 Ekim 1957 günü de İstanbul'daydı ve buradaki mitingde 250 bine yaklaşan bir topluluğa hitap etmişti", *Adnan Menderes'in Konuşmaları, Demeçleri, Makaleleri*, cilt VII (Ankara: Demokratlar Kulübü Yayınları, 1992), 424-34.

¹³28 Ekim 1957, 1.

seçim yılına göre milletvekili genel seçimi sonuçları veritabanına göre, DP İstanbul'da 315.967 oy (% 52,7) alır. Bu sonuç, DP'nin Türkiye yüzdesinin (%48,6) üstündedir. CHP 249.097 oy ile (%40,5) Türkiye ortalamasının (%41,4) altında kalır. CMP 25.779 (%4,3), HP 15.325 (%2,5), Vatan Partisi 130, bağımsızlar 60 oy kazanacaktır. Öztürkmen'in tahmini gerçekleşme de DP'nin İstanbul oyları, 1950 (%56,6) ve 1954 (%63,8) seçimlerine göre azalmıştır. Bu verileri, İstanbul'da seçimlere katılım oranındaki rekor düşüşle birlikte okumalı: 1950, %81; 1954, %79,7 ve 1957, %63!¹⁴

Seçim sonuçları İstanbul'da büyük tartışmalara neden olur. Oyların sayımı esnasında olaylar çıkar. Beyoğlu'nda mühürsüz oy torbaları itirazlara yol açar. Bazı sandıklarda oy verme gece yarısına dek sürdüğü halde radyonun kesin sonucu çok önceden ilan ettiği basına yansır. CHP, seçimler esnasında kanunsuz müdahalelerin yapıldığı ve sayım devam ederken seçim sonuçlarının açıkladığı gerekçeyle, başka illerle birlikte, İstanbul seçimlerine de itiraz eder.¹⁵

Seneler sonra, dönemin canlı tanıklarından Hüsamettin Cindoruk kendisiyle yapılan bir mülakatta radyoyla ilgili iddiaları reddedecektir. Birtakım bölgelerde sonuçların sandıklar kapanmadan radyodan ilan edildiğinin söylenmesi üzerine, konunun Yassıada'da da tartışıldığını belirtip "O konuyla ilgili belge getiremediler," der. Burada kastedilen, iddia makamı mı, CHP mi, belli olmuyor. Cindoruk'a göre, kararda (Acaba Radyo Davası'nı mı kastediyor?), 1957 seçimlerinin gayrimeşru olduğuna dair bir şey olsa, bu Yassıada'da meşruiyet tartışmalarının 1957'den başlatılmasına müsaade ederek DP'yi çok zor duruma düşürmüş olacaktı.¹⁶

İl Seçim Kurulları, CHP'nin itirazını Bilecik ve Diyarbakır'da kabul, İstanbul'da reddeder. Saatlerce devam eden görüşmelerin ardından CHP İl Teşkilâtının İstanbul seçimlerinin "mualllel" olduğu yolundaki itirazı üçe karşı sekiz oyla geri çevrilir. CHP'nin 15 maddede toplanan itirazının ilk sekiz maddesi incelenmeden, geri kalan yedi maddesi de incelendiği halde seçimin iptali ve yenilenmesi için yeter görülmediği için kabul görmez.¹⁷ DP, çoğunluk sistemi sayesinde oyların %52,7'si ile 39 İstanbul mebusunun tamamını kazanmıştır.

¹⁴Dönemin gazetelerinde seçimlerin hemen ardından yayımlanan sonuçlar yanıltıcı. TÜİK veritabanı için bkz. <http://www.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/secim.zul>. Gerçi TÜİK veritabanındaki bilgilerle, kurumun ismi değişmeden önce Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) imzasıyla yayımladığı sonuçlar da birbirini tutmuyor. DİE'nin resmî seçim sonuçlarını kullandığını belirten Ergun Özbudun'a göre, partilerin 1957 seçimlerinde Türkiye genelinde aldıkları oyların yüzdeleri şöyle: DP 47,7, CHP 40,8, CMP 7,2, HP 3,8. Bkz. *Contemporary Turkish Politics: Challenges to Democratic Consolidation* (Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers, 2000), 75. TÜİK, bu yüzdeleri daha farklı gösteriyor: DP 48,6, CHP 41,4, CMP 6,5, HP 3,5. Karşılaştırma için *TBMM Albümü* ve DİE verilerine yer veren İhsan Ezherli'nin kitabına bakılabilir: *Türkiye Büyük Millet Meclisi (1920-1998) ve Osmanlı Meclisi Mebusanı (1877-1920)*, genişletilmiş 2. baskı (Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, 1998), 100-101, 114.

¹⁵"İstanbul'da reylerin tasnifi hâdiselere sebebiyet verdi", *Cumhuriyet*, 28 Ekim 1957, 1; "Halk Partisi, İstanbul'daki seçimin iptâlini istiyor", *Milliyet*, 29 Ekim 1957, 1.

¹⁶Can Som, *Parazitli Demokrasi: Demokrat Parti'nin Radyo Davası* (İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2008), 125.

¹⁷*Milliyet*, 31 Ekim 1957, 1.